

Guide til observation af borgeren

Observation af borgeren i forhold til medicinens virkning og eventuelle bivirkninger foregår som udgangspunkt i dialog med borgeren, hvor det kan lade sig gøre.

Observation – medicinens virkning: Hav en dialog med borgeren og/eller observer adfærd med udgangspunkt i de symptomer borgeren har, som medicinen skal behandle. Hvordan virker medicinen på de symptomer, borgeren skal have behandlet?

Observation – medicinens bivirkninger: Hav en dialog med borgeren og/eller observer adfærd med udgangspunkt i de bivirkninger, medicinen kan have, samt om, hvordan borgeren i øvrigt har det. Vær opmærksom på, om de symptomer borgeren eventuelt fortæller om, eller du observerer, kan være bivirkninger af medicin, som borgeren er i behandling med. Hvilke symptomer har borgeren eventuelt, der kan være en bivirkning ved medicinen? Vær opmærksom på, at bivirkninger ikke er statiske, men kan ændre sig over tid.

Der skal foreligge en aftale med borgerens læge om, hvad der specifikt skal observeres i forhold til medicinens virkning og mulige bivirkninger. Aftalen med lægen skal dokumenteres i det lokale system til dokumentation (borgerens journal). Ligeledes skal der foreligge en aftale for, hvordan man skal forholde sig afhængigt af, hvad der observeres. Aftaler for den enkelte borger skal dokumenteres i journalen. Aftaler, der gælder for alle borgere, kan beskrives i en instruks.

Listen nedenfor angiver medicinens virkning samt de mest almindelige bivirkninger for forskellige, udvalgte grupper af medicin, der anvendes på bosteder. For bivirkningerne er det de meget almindelige (forekommer hos mere end 10 %) og udvalgte af de almindelige bivirkninger (forekommer hos mellem 1-10 %), der er medtaget. Er der brug for at se alle de bivirkninger, medicinen kan have, kan de ses af medicinens indlægsseddel eller på medicin.dk.

Listen kan ikke erstatte de aftaler, der foreligger med borgerens læge om observation for virkning og eventuelle bivirkninger af medicinen. Listen kan anvendes som støtte til at foretage de daglige observationer af borgeren i forbindelse med medicingivning.

Medicin mod	Medicinens virkning	Medicinens mulige bivirkninger, fx
ADHD	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrer koncentrationen • Dæmper hyperaktivitet • Dæmper impulsivitet • Bedrer hukommelsen • Bedrer evnen til at planlægge 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedsat appetit • Problemer med at sove • Ondt i maven, kvalme, opkastning • Mundtørhed • Nervøsitet • Hovedpine • Træthed • Misbrug af ADHD-medicin
Angst, OCD og depression (SSRI, NSRI, TCA)	<p>Angst</p> <ul style="list-style-type: none"> • Symptomer på angst, fx hjertebanken, åndenød svimmelhed, rysten, kommer sjældnere • Symptomer på angst er mildere <p>OCD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tvangstanker mindskes 	<ul style="list-style-type: none"> • Mundtørhed • Fordøjelsesbesvær, fx diarré, forstoppelse, kvalme, luft i maven • Svimmelhed • Træthed • Kraftesløshed • Svimmelhed • Hovedpine

	<ul style="list-style-type: none"> • Tvangstanker opleves mindre skræmmende og truende • Tvangshandlinger bliver nemmere at kontrollere <p>Depression</p> <ul style="list-style-type: none"> • Humøret bedres • Søvn bedres • Mere aktiv • Mere udadvendt 	<ul style="list-style-type: none"> • Seksuelle bivirkninger fx nedsat sexlyst, manglende/forsinket sædafgang, rejsningsproblemer • Nedsat eller øget appetit • Led- og muskelsmerter <p>Ved depression</p> <ul style="list-style-type: none"> • Øget risiko for selvmordstanker i opstartsperioden
Angst, benzodiazepiner	<ul style="list-style-type: none"> • Symptomer på angst, fx hjertebanken, åndenød, rysten, mindskes 	<ul style="list-style-type: none"> • Svimmelhed • Træthed • Koordinationsbesvær • Koncentrationsbesvær • Faldtendens • Mundtørhed • Forstoppelse • Hovedpine • Hukommelsesbesvær • Depression • Irritabilitet <p>Vær opmærksom på risiko for afhængighed og udvikling af tolerans</p>
Astma	<ul style="list-style-type: none"> • Åndenød forsvinder eller mindskes • Hoste forsvinder eller mindskes 	<ul style="list-style-type: none"> • Hovedpine • Rysten • Hjertebanken • Hurtig puls • Muskelkramper • Svamp i mundhulen • Hoste • Hæshed • Irritation i halsen
Bipolar lidelse, litium	<p>Stemningslejet stabiliseres</p> <p>Mani</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uansvarlig adfærd mindskes • Mindre opstemthed • Søvnbehovet normaliseres • Mindre vrede og irritation • Uro mindskes • Bedre koncentration • Seksualdrift normaliseres <p>Depression</p> <ul style="list-style-type: none"> • Humøret bedres • Søvn bedres • Mere aktiv • Mere udadvendt 	<ul style="list-style-type: none"> • Vægtøgning • Øget vandladning • Øget tørst • Diarré • Kvalme • Mavesmerter • Forstørret skjoldbruskkirtel (struma) • Træthed • Forvirring • Koncentrationsbesvær • Nedsat reaktionsevne <p>Vær opmærksom på, hvilken aftale, der foreligger med lægen om blodprøvekontrol af litiumniveauet</p> <p>Vær opmærksom på, at bipolar lidelse også kan behandles med medicin mod depression og medicin mod epilepsi</p>

<p>Blodpropper (blodfortyndende medicin)</p>	<p>Warfarin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observeres via INR-værdien, som skal ligge inden for det interval, der er aftalt med lægen <p>Øvrige typer af medicin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Der kan ikke observeres for medicinens virkning 	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse former for blødninger, fx: <ul style="list-style-type: none"> • Blå mærker • Næseblod • Blod i urin og afføring • Svært at standse blødning i forbindelse med sår • Halsbrand • Sure opstød • Fornemmelsen af "for meget mavesyre" • Mavesmerter • Opkastning af blod • Svimmelhed • Træthed • Kvalme • Forstoppelse <p>Warfarin Vær opmærksom på, hvilken aftale, der foreligger med lægen om blodprøvekontrol af INR-værdi</p>
<p>Diabetes, insulin</p>	<p>Sænker blodsukkeret, som måles ved blodsuktermåling, som skal ligge inden for det interval, der er aftalt med lægen</p>	<p>For lavt blodsukker, som viser sig ved fx:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indre uro • Rysten på hænderne • Svedtendens • Sult • Bevidstheden kan være påvirket
<p>Diabetes, anden medicin</p>	<p>Sænker blodsukkeret, som måles ved langtidsblodsuktermåling, som skal ligge inden for det interval, der er aftalt med lægen</p>	<p>Metformin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mavesmerter • Diarré • Kvalme • Opkastning • Nedsat appetit • Smagsforstyrrelser <p>SGLT-2-hæmmere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Besværet eller hyppig vandladning • Hududslæt • Urinvejsinfektion • Infektioner i skridtet <p>GLP-1-receptoragonister</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diarré • Kvalme og opkastning • Forstoppelse • Mavesmerter • Halsbrand • Sure opstød • Fornemmelsen af "for meget mavesyre" • Luft i maven • Nedsat appetit <p>Betacellestimulerende medicin</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • For lavt blodsukker, som viser sig ved fx: <ul style="list-style-type: none"> - Indre uro - Rysten på hænderne - Svedtendens - Sult <p>DPP-IV-hæmmere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ingen almindelige bivirkninger
Epilepsi	Epilepsianfaldene ophører eller antallet af anfald mindskes	<ul style="list-style-type: none"> • Gener fra mave-tarm-kanalen, fx diarré, kvalme og opkastning, luft i maven • Påvirkning af appetitten og vægtændringer • Gener fra bevægeapparatet, fx smerter i led, ufrivillige bevægelser, kramper • Mundtørhed • Aggressivitet, uro og rastløshed • Hukommelses- og koncentrationsbesvær <p>Lamotrigin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hovedpine • Hududslæt • Langtidsbehandling giver risiko for knoglebrud <p>Gabapentin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Feber • Træthed • Svimmelhed • Besvær med at styre arme og ben • Øget risiko for infektioner • Synsforstyrrelser • Rejsningsproblemer <p>Levetiracetam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hovedpine • Døsighed • Tæthed i næsen <p>Pregabalin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svimmelhed • Hovedpine • Træthed • Nedsat sexlyst • Rejsningsproblemer <p>Valproat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rysten • Kvalme • Øget blødningstendens • Langtidsbehandling giver risiko for knoglebrud <p>Carbamazepin</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Øget risiko for infektioner • Træthed • Svimmelhed • Hudreaktioner <p>Vær opmærksom på, at behandling med medicin mod epilepsi er forbundet med en let øget risiko for selvmordstanker eller -adfærd</p> <p>Vær opmærksom på, at der findes andre grupper af medicin mod epilepsi, fx topiramet</p>
Forhøjet blodtryk (Inkl. vanddrivende medicin, thiazider)	Sænker blodtrykket, som måles ved en blodtryksmåling, som skal ligge inden for det interval, der er aftalt med lægen	<ul style="list-style-type: none"> • Svimmelhed, inkl. Svimmelhed, når man rejser sig op • Fald pga. svimmelhed • Kraftesløshed • Træthed • Konfusion • Ophobning af væske, inkl. hævede ankler • Vedvarende hoste • Hududslæt • Kolde hænder og fødder • Øget svedtendens • Muskelkræmper
Forstoppelse	<ul style="list-style-type: none"> • Afføringen bliver mindre hård og knoldet • Det gør ikke ondt at komme af med afføringen • Afføringshyppigheden normaliseres 	<ul style="list-style-type: none"> • Diarré • Kvalme • Mavesmerter • Luft i maven
Ophobning af væske i kroppen ved fx nedsat hjertefunktion, vanddrivende medicin (loop-diuretika, kaliumbesparende diuretika)	Mindskelse af væskeansamlinger i kroppen	<ul style="list-style-type: none"> • Kraftesløshed • Svimmelhed • Træthed • Brystspænding • Brystvækst hos mænd • Rejsningsbesvær <p>Vær opmærksom på, hvilken aftale, der foreligger med lægen om blodprøvekontrol af elektrolytniveauet</p>
Skizofreni og andre sygdomme med psykotiske symptomer	<p>Dæmper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hallucinationer • Vrangforestillinger • Tankeforstyrrelser • Følelser og sanser • Angst • Uro og rastløshed 	<ul style="list-style-type: none"> • Langsomme bevægelser • Smasken • Mundtørhed • Forstoppelse • Svimmelhed • Hukommelses-besvær • Søvnforstyrrelser • Vægtøgning • Rejsningsbesvær

<p>Smerter, opioider</p>	<p>Akutte smerter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opnået smertefrihed <p>Kroniske smerter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opnået smertelindring 	<ul style="list-style-type: none"> • Forstoppelse • Mundtørhed • Kvalme • Opkastning • Besværet vandladning • Hudkløe • Hududslæt • Kraftsløshed • Hallucinationer <p>Vær særlig opmærksom på symptomer på overdosering, som kan vise sig ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sløvhed • Træthed • Forvirring <p>Vær opmærksom på risiko for udvikling af afhængighed og tolerans</p>
<p>Smerter, NSAID</p>	<p>Akutte smerter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opnået smertefrihed <p>Kroniske smerter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opnået smertelindring 	<ul style="list-style-type: none"> • Halsbrand • Sure opstød • Fornemmelsen af "for meget mavesyre" • Mavesmerter • Svimmelhed • Træthed • Kvalme • Forstoppelse • Opkastning af blod • Væskeophobning i kroppen • Hudkløe
<p>Søvnbesvær, benzodiazepinlignende stoffer</p>	<p>Forbedring af søvnløshed</p> <ul style="list-style-type: none"> • Falder hurtigere i søvn • Vågner færre gange i løbet af natten • Vågner ikke meget tidligt 	<ul style="list-style-type: none"> • Svimmelhed • Træthed • Mundtørhed • Hovedpine • Hukommelsesbesvær • Depression • Hallucinationer • Mareridt <p>Vær opmærksom på risiko for afhængighed og udvikling af tolerans</p>
<p>Søvnbesvær, melatonin</p>	<p>Forbedring af søvnløshed</p> <ul style="list-style-type: none"> • Falder hurtigere i søvn • Vågner færre gange i løbet af natten • Vågner ikke meget tidligt • Føler sig mere udhvilet 	<p>Ingen meget almindelige eller almindelige bivirkninger</p>